

Prawo karne wykonawcze

Przygotowanie skazanego do zwolnienia

rok akademicki 2023/2024

dr Aleksandra
Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Wprowadzenie

Proces resocjalizacji ma za zadanie rozwijać przygotowanie do życia na wolności.

READAPTACJA

- ▶ Readaptacja społeczna dotyczy osadzonych, którzy po wielu latach spędzonych w warunkach zakładu karnego, muszą na powrót przystosować się do życia w środowisku wolnościowym.
- ▶ Proces readaptacji kładzie największy nacisk na interakcje byłego więźnia z otoczeniem i ludźmi, których spotka po zwolnieniu z jednostki penitencjarnej. Powszechnie przyjmuje się, że jest to okres wielu zmian. Przede wszystkim zmiany realiów więziennych, na wolnościowe.
- ▶ Z tym procesem wiąże się również przejście przez wiele etapów, skazany bowiem zdążył się już przystosować do życia w warunkach izolacji, a musi sobie poradzić w środowisku otwartym
- ▶ Często osoby zwolnione z zakładu napotykać wiele trudności w przystosowaniu się do nowej sytuacji.

Readaptacja

Proces resocjalizacji ma za zadanie rozwijać przygotowanie do życia na wolności.

Art. 67. § 1. Wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanym postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

- ▶ Co do zasady, readaptacja zachodzi zatem etapowo i zaczyna się już chwili rozpoczęcia wykonania kary pozbawienia wolności.

Wprowadzenie

Wszelkie podejmowane działania w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności powinny służyć powrotowi skazanego do życia w społeczeństwie i przeciwdziałać jego powrotowi do przestępstwa.

Zwalnianie skazanych:

- ➔ Etapem bezpośrednio poprzedzającym zwolnienie skazanych z zakładu karnego jest okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary.
- ➔ Stanowi on w miarę potrzeby czas niezbędny do przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza dla nawiązania kontaktu z np. kuratorem sądowym.
- ➔ Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna. Może go również wyznaczyć sąd penitencjarny w postanowieniu o udzieleniu lub odmowie udzielenia warunkowego zwolnienia, jeżeli uzna to za niezbędne.
- ➔ W tym okresie skazany powinien w miarę możliwości **odbywać karę we właściwym zakładzie karnym położonym najbliżej przyszłego miejsca pobytu.**

Przygotowanie skazanych do zwolnienia

Wszelkie podejmowane działania w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności powinny służyć powrotowi skazanego do życia w społeczeństwie i przeciwdziałać jego powrotowi do przestępstwa.

Zwalnianie skazanych:

- ➔ Skazanemu można zezwolić na opuszczenie zakładu karnego, **łącznie na czas do 14 dni, zwłaszcza w celu podejmowania starań o uzyskanie po zwolnieniu odpowiednich możliwości zamieszkania i pracy.**
- ➔ Zezwolenie na opuszczenie zakładu można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego.
- ➔ Zezwolenia udziela dyrektor zakładu karnego.
  - ▶ Kurator sądowy ustala ze skazanym zakres niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji i sposób jej udzielenia.
  - ▶ Jeżeli skazany nie posiada dokumentu tożsamości, administracja zakładu karnego podejmuje czynności niezbędne do otrzymania przez niego takiego dokumentu.
  - ▶ Skazany ma obowiązek współdziałania w tym zakresie

Pomoc doraźna

Pomoc doraźna:

- ➔ Po działaniach przygotowujących skazanych do życia na wolności bardzo ważne jest udzielanie bezpośredniej pomocy w przyszłym zwolnieniu.
- ➔ Działania te określa się **jako pomoc doraźna** (w odróżnieniu od pomocy długofalowej, która świadczona jest w ciągu kilku miesięcy lub czasami dłużej, jeżeli skazani nie są w stanie się samodzielnie utrzymać).
- ➔ W udzielaniu pomocy doraźnej podstawową rolę odgrywają funkcjonariusze Służby Więziennej

Do czynności z zakresu pomocy doraźnej wlicza się:

- ➔ Podjęcie starań w celu uzyskania przez skazanego dokumentu tożsamości oraz innych niezbędnych dokumentów i zaświadczeń (np. zaświadczenie o ukończeniu szkoły)
- ➔ Udzielenie zwalnianemu skazanemu niezbędnych informacji o możliwościach uzyskania koniecznej pomocy
- ➔ Udzielenie w chwili zwolnienia skazanym, niedysponującym własnymi środkami na utrzymanie w pierwszym okresie po zwolnieniu przez dyrektora zakładu karnego pomocy pieniężnej do wysokości 1/3 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników lub jej ekwiwalentu w postaci odzieży, obuwia, biletu na przejazd, jak i żywności na czas przejazdu.

Pomoc przy zwolnieniu

Przy zwolnieniu:

- ➔ Skazany otrzymuje, za pokwitowaniem, znajdujące się w depozycie dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.
- ➔ Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego oraz zaświadczenie o zatrudnieniu.
- ➔ Skazany jest informowany o potrzebie dalszego leczenia oraz otrzymuje wyniki wykonanych badań diagnostycznych niezbędnych do dalszego postępowania leczniczego lub diagnostycznego
- ➔ Jeżeli osoba zwolniona z zakładu karnego wymaga leczenia szpitalnego, a jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do szpitala, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do czasu, gdy jej stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

Powrót do życia na wolności

Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny z powodów zdrowotnych do samodzielnego powrotu do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania

- ▶ Administracja zakładu karnego jest obowiązana w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z rodziną, osobą bliską lub wskazaną przez skazanego inną osobą i powiadomić ją o terminie zwolnienia.
- ▶ W wypadku, gdy działania administracji zakładu karnego okazały się bezskuteczne, administracja zakładu karnego jest obowiązana udzielić zwolnionemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania albo podmiotu leczniczego

Pomoc postpenitencyjarna

- ▶ **Pomoc postpenitencyjarna** polega na wsparciu udzielanym przez państwo i społeczeństwo osobom zwalnianym z zakładów karnych i innych jednostek penitencyjnych, a jej celem jest pomoc materialna, psychologiczna, prawna, medyczna lub inna, w zależności od indywidualnych potrzeb i sytuacji życiowej osoby zwalnianej.
- ▶ **Art. 41 kkw:** *W celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa, powinno udzielać się skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych.*
- ▶ Pomocy, udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz kuratorzy sądowi; pomocy tej mogą również udzielać podmioty, o których mowa w art. 38 § 1kkw.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej: jego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

- ▶ Fundusz ten jest państwowym funduszem celowym.
- ▶ Przychodami Funduszu są środki pieniężne pochodzące między innymi z:
  - 1) potrąceń w wysokości 7 % wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2 kkw,
  - 2) wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7,
  - 3) spadków, zapisów i darowizn,
  - 4) dotacji, zbiórek i innych źródeł.
- ▶ Wydatki Funduszu przeznaczają się na udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich rodzinom. W wyjątkowych wypadkach ze środków tych można udzielić pomocy również osobom pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzinom

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

- ▶ **Art. 43 k.k.w.** określa zasady tworzenia i funkcjonowania Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.
- ▶ Drugim aktem jest rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (określono w nim warunki udzielania pomocy z Funduszu osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych, aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin)

Jak tworzy się Fundusz? :

1. Fundusz tworzony jest głównie z potrąceń w wysokości 7% wynagrodzeń za pracę skazanych, a oprócz tego z innych źródeł, którymi mogą być orzeczone przez sąd nawiązki i świadczenia pieniężne oraz kary stanowiące potrącenia do 25% zarobków skazanych.
2. Pieniądze dysponowane są przez Ministra Sprawiedliwości, po uzyskaniu opinii Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazany, na różne jednostki terenowe zajmujące się świadczeniem pomocy i Centralny Zarząd Służby Więziennej, który realizuje doraźną pomoc skazanym zwalnianym, a także właściwe organizacje i instytucje pozarządowe.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

► Środki Funduszu są przeznaczane na:

- 1.** pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje,
- 2.** pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną,
- 3.** pomoc prawną i psychologiczną świadkom i osobom im najbliższym,
- 4.** pomoc postpenitencjarną osobom, o których mowa w pkt 2, udzielaną przez podmioty wymienione w art. 38 § 1 (stowarzyszenia, organizacje, instytucje, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe)
- 5.** działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej, w szczególności na: a) promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych, b) podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem szkoleń, d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób skazanych.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

▶ **Zasady związane z korzystaniem z pomocy z Funduszu:**

- ▶ Pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.
- ▶ Podmioty, które wykorzystywały dotacje niezgodnie z celem ich przyznania, są obowiązane do zwrotu dysponentowi Funduszu równowartości przekazanych środków wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia takiego wykorzystania.
- ▶ Osoba, która wykorzystywała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem, jest obowiązana do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń.
- ▶ W wypadku ustalenia, że osoba, której udzielono pomocy, wykorzystywała ją niezgodnie z przeznaczeniem, podmiot, który udzielił pomocy, jest obowiązany do wezwania tej osoby do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń w terminie 30 dni od dnia wezwania jej do zwrotu.
- ▶ Osoba, która wykorzystywała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem i pomimo wezwania nie zwróciła jej równowartości, traci prawo do dalszej pomocy, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające udzielenie jej takiej pomocy

Na ten moment czeka każdy skazany!

